

3. Череватюк В.Б. До проблеми конфліктів у сфері авіації / В.Б. Череватюк // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Повітряне і космічне право. – 2012. – № 4 (25). – С. 12-14.

УДК 347.85:341(043.2)

Ткаченко В.В., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: **Макеєва О. М.**, к.ю.н.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ ТА НЕБЕСНИХ ТІЛ

Важливою метою забезпечення дослідження й використання космічного простору та небесних тіл є врегулювання їх нормами права, для того щоб зазначені галузі здійснювалися на благо і в інтересах усіх країн незалежно від ступеня їхнього економічного і наукового розвитку.

Простір за межами земної атмосфери називають космічним простором. Основу правового регулювання космічного простору та небесних тіл становлять серія резолюцій Генеральної Асамблеї ООН (одна тисяча сімсот двадцять один (XVI)) від 20 грудня 1961 року (XVII) від 14 грудня 1962 року (XVIII) від 17 жовтня 1963 р. та ін) та Договір про принципи діяльності держав про дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла 1967 р. (Договір про космосу), а також Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах 1979 р. (Угода про Місяць) [1].

Елементами правового режиму космічного простору і небесних тіл є такі: вони відкриті для дослідження і використання всіма державами без якої б то не було дискримінації на основі рівності та відповідно до міжнародного права, при вільному доступі у всі райони небесних тіл; вони вільні для наукових досліджень; космос і небесні тіла не підлягають національному присвоєнню ні шляхом проголошення на них суверенітету, ні шляхом використання або окупації, ні будь-якими іншими засобами; космос є частково демілітаризованою зоною в силу того, що держави зобов'язалися не виводити на орбіту навколо Землі будь-які об'єкти з ядерною зброєю або будь-якими іншими видами зброї масового знищення, не встановлювати таку зброю на небесних тілах і не розміщувати таку зброю в космічному просторі будь-яким іншим чином;

діяльність неурядових юридичних осіб у космосі може здійснюватися тільки з дозволу та під постійним наглядом відповідної держави.

У міжнародно-правовому режимі космічного простору та небесних тіл є низка проблем, які потрібно врегулювати, наприклад відвернення утворення космічного сміття для вирішення якої були прийняті Керівні принципи запобігання утворенню космічного сміття (2007). За вказаним документом космічне сміття визначається як антропогенні об'єкти, що знаходяться на навколоземній орбіті, чи ті, які повернулися в атмосферу, включаючи їх фрагменти й елементи, які є не функціональними [2].

Слід зазначити, що жоден із прийнятих дотепер міжнародних документів не дає визначення чи хоча б тлумачення юридичного поняття «небесне тіло».

Згідно Договору про принципи діяльності держав щодо дослідження й використання космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла 1967 р. космічний простір, включаючи Місяць і інші небесні тіла, відкрито для дослідження й використання всіма державами на підставі рівності й відповідно до міжнародного права, він вільний для наукових досліджень, він не підлягає національному присвоєнню ні шляхом проголошення на них суверенітету, ні шляхом використання чи окупації або будь-якими іншими засобами. Місяць та інші небесні тіла використовуються винятково з мирною метою [3].

Місяць та інші небесні тіла є об'єктом співробітництва всіх держав, у тому числі шляхом надання інформації про космічну діяльність Генеральному секретарю ООН і всьому міжнародному товариству, а також на підставі взаємності шляхом відкриття доступу до установок, обладнання й космічних кораблів. Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах 1979 р. пояснила, що при згадуванні про Місяць маються на увазі також орбіти навколо нього або інші траєкторії польоту до Місяця чи навколо нього; на Місяці забороняється загроза силою чи будь-які інші ворожі дії, або загроза здійснення ворожих дій, у тому числі ворожих дій стосовно Землі, Місяця, космічних кораблів, персоналу космічних кораблів чи штучних космічних об'єктів.

Отже, залишається невирішеним питання про межі космічного простору. Правовий режим повітряного і космічного простору різний. Питання про делімітацію повітряного і космічного просторів вже багато років стоїть на порядку денному Комітету ООН по космосу, але не знаходить загальної згоди. Відома точка зору, згідно з якою ця межа проходить на висоті близько 100 км над рівнем океану.

Література

1. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (укр/рос) від 27 січня 1967 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480

2. Міжнародне публічне право: підручник / за ред. В.М. Репецького; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, ф-т міжнар. відносин. - 2-е вид., стер. – К.: Знання, 2012. – 437 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1584072046657/pravo/mizhnarodne_publichne_pravo

3. Международное право: учебник / А.Н. Вылегжанин [и др.]; под ред. А.Н. Вылегжанина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во Юрайт, 2015. – 1003 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://stud.com.ua/59289/pravo/pravoviy_rezhim_kosmichnogo_prostoru_nebesnih

УДК 341.226 (043.2)

Ткаченко Є.М., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н. В., к.ю.н., доцент

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПОВІТРЯНОГО ПРАВА

Однією з наймолодших сучасних галузей міжнародного права є міжнародне повітряне право. Найголовнішою причиною виникнення цього права вважається потреба суспільства у сукупності правил, які б обмежували діяльність міжнародних повітряних польотів. Також, ще однією з причин був розвиток науково-технічної революції, тобто створення літальних апаратів, котрі здатні здійснювати польоти між різними державами [1, с. 157].

Конвенція про міжнародну цивільну авіацію, Угода про міжнародне транзитне повітряне сполучення й Угода про міжнародний повітряний транспорт визнають існування на основі взаємності п'яти так званих свобод повітря, що включають: транзитні безпосадочні польоти через територію іноземної держави; посадку в аеропортах на чужій території з некомерційними цілями – для техогляду, заправлення паливом тощо; висадження на чужій території пасажирів і вивантаження привезеного зі своєї території багажу, вантажів і пошти; прийняття на борт для перевезення на свою територію пасажирів, пошти і багажу з території іноземної держави; доставку на територію іноземної держави з будь-яких третіх країн пасажирів, пошти, багажу, а також прийняття на борт